

επιβεβαιώνεται από την παρουσία χειροποίητης κεραμικής με αμαυρόχρωμη διακόσμηση που είναι χαρακτηριστική για την εποχή, αλλά και μυκηναϊκής τροχιλάτης κεραμικής. Το εύρημα θεωρείται πολλαπλά σημαντικό για τον ανερευνήτο Νομό Γρεβενών. Για πρώτη φορά τεκμηριώνεται ανασκαφικά η μυκηναϊκή παρουσία, καθώς και η μακεδονική αμαυρόχρωμη κεραμική, της οποίας φορείς θεωρούνται τα μακεδονικά και δωρικά φύλα. Οι αρχαϊκές ταφές με τα πλούσια κτερίσματα μαρτυρούν την ύπαρξη οικισμών με δομές μόνιμου αστικού βίου στο χώρο της Άνω Μακεδονίας με υψηλό βιοτικό και πολιτιστικό επίπεδο και πλούσιες επαφές με τη νότια Ελλάδα. Άλλωστε και η έρευνα στην Αιανή και στο υπόλοιπο του Νομού Κοζάνης απέδειξε ότι ακμαίοι και οργανωμένοι οικισμοί υπήρχαν στην Άνω (Δυτική) Μακεδονία πολύ πριν την ενοποίηση του μακεδονικού ελληνισμού από τον Φίλιππο Β΄, στον οποίο κάποτε οι ιστορικοί απέδιδαν την ίδρυση των πρώτων πόλεων-αστικών κέντρων.

Μαυροπηγή: Ανασκαφή στον οικισμό των αρχαιότερων γεωργοκτηνοτρόφων της Άνω Μακεδονίας

Στην πεδιάδα της Πτολεμαΐδας, περιοχή με υψόμετρο από 670 ως 750 μ. περίπου μεταξύ των ορέων του Βερμίου και Ασκίου, που φέρει την ονομασία Κίτρινη Λίμνη λόγω του έλους που είχε δημιουργηθεί και αποξηράνθηκε στα μέσα του 20ού αιώνα, αναπτύχθηκε στη Νεολιθική εποχή ένα πυκνό οικιστικό σύμπλεγμα με εντοπισμένες 31 προς το παρόν θέσεις. Το δυστύχημα είναι ότι πολλές από τις παραπάνω θέσεις με τον ανεκτίμητο πολιτισμικό πλούτο βρίσκονται εντός των ορίων ανάπτυξης των λιγνιτωρυχείων της ΔΕΗ Α.Ε. Ο αριθμός των αρχαιολογικών χώρων εντός ορίων λιγνιτωρυχείου Μαυροπηγής, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η διοικητική περιοχή του χωριού Κόμανος, ανέρχεται σε 19, από τους οποίους ένας στη θέση Φυλλοτσαίρι με νεολιθικό οικισμό ανασκάφηκε στη διετία 2005-2006,

ενώ και άλλοι 10 χώροι παρέχουν επιφανειακές ενδείξεις κατοίκησης στα προϊστορικά-νεολιθικά χρόνια. Ο αρχαιολογικός χάρτης της περιοχής της Μαυροπηγής, γνωστής στην έρευνα από ανασκαφές με πλούσια κινητά ευρήματα όλων των εποχών, περιλαμβάνει 27 αρχαιολογικούς χώρους. Ανάμεσα στα ευρήματα περισυλλογής των τελευταίων ετών από τους οικισμούς της Κίτρινης Λίμνης, είναι και αποσπασματικό λίθινο ειδώλιο γυναικείας μορφής από την Τούμπα Τετραλόφου, στο οποίο είναι προφανής η ομοιότητα με αντίστοιχο τύπο πήλινου ειδώλιου της Αρχαιότερης Νεολιθικής εποχής από την Ποντοκόμη και το χρυσό δακτυλίσχημο περιάπτο, που βρέθηκε στο Μεγάλο Νησί Γαλάνης και αποτελεί σπάνιο και ενδιαφέρον από πολλές απόψεις νεολιθικό εύρημα. Αναφερόμαστε επίσης στα βασικά γνωρίσματα της νεολιθικής κατοίκησης στην Κίτρινη Λίμνη στους στόχους έρευνας που έχουμε θέσει και έχουν σχέση με τη δυνατότητα να επιλυθούν προβλήματα χωροοργάνωσης δημογραφίας, παλαιοοικονομίας των προϊστορικών κοινωνικών σχηματισμών, καθώς και τη μελέτη των σχέσεων και της επικοινωνίας. Η ανασκαφή στη θέση Φυλλοτσαίρι Μαυροπηγής έγινε σε νεολιθική εγκατάσταση, έκτασης 5 στρεμμάτων περίπου, που κατοικήθηκε για μικρό χρονικό διάστημα στην Αρχαιότερη Νεολιθική (γύρω στο 6.500 π.Χ.). Στον πυρήνα του οικισμού αναπτύσσεται οίκημα, υπόγειο αρχικά, ημιυπόγειο στη δεύτερη και ισόγειο στην τρίτη φάση, όποτε και διευρύνεται φθάνοντας από 25 σε 100 τ.μ. Στη φάση αυτή η στέγη ενισχύθηκε με πασσάλους περιμετρικά, ενώ το δάπεδο από ασβεστολιθική σκληρή μάργα πάχους από 0,07 ως 0,10 μ., είναι εντυπωσιακό και σώζεται σε 15 τ.μ. περίπου. Οι πασσαλόπηκτες οικίες ακανόνιστου ορθογώνιου σχήματος αποτέλεσαν την έκπληξη της έρευνας στη Μαυροπηγή και μπορούν να συγκριθούν με αυτές της Νέας Νικομήδειας Ημαθίας.

Αποκαλύφθηκαν επτά κατόψεις, πλήρεις οι έξι, εμβαδού από 50 ως 62 τ.μ., αλλά και 90 τ.μ., τα κατασκευαστικά χαρακτηριστικά των οποίων δηλώνουν επισκευές και συνεπώς οικιστικές φάσεις χωρίς μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους. Οι νεολιθικοί άνθρωποι έσκαβαν περιμετρικά των οικημάτων αυτών αυλάκια και στις κοίτες αυτές θεμελιώναν τους τοίχους από κλαδιά και καλάμια που επιχρίονταν με πηλό και στερεωνόνταν με μεγάλους πασσάλους που μπηγόνταν κατά μήκος, έφεραν στέγες δිරριχτες ή και τετράριχτες και ήταν χτισμένα κατά τον άξονα βορρά-νότιου ή και ΒΑ-ΝΔ με την είσοδο νότια και ανατολικά. Χώροι εστιών στο εσωτερικό τους και λάκκοι, περί τους 100, βαθείς ή αβαθείς που χρησιμοποιήθηκαν ως αποθηκευτικοί, απορριμματικοί αλλά και ως τροφοπαρασκευαστικές κατασκευές, εντός των κατοικιών αλλά και εξωτερικά, συνήθως ένας μεγάλος σε άμεση γεινιάση, αποδεικνύουν την καλή οργάνωση του χώρου από τη μικρή κοινωνία των γεωργοκτηνοτρόφων σε τόσο πρώιμη εποχή, οι οποίοι φαίνεται ότι έχουν περάσει για τα καλά στο παραγωγικό στάδιο και έχουν αναπτύξει δραστηριότητες κοινοτικού χαρακτήρα. Σ' όλο τον ανασκαμμένο χώρο εντοπίστηκαν 15 ταφές και περιεσώθησαν το σύνολο σχεδόν της κεραμικής, που σε μεγάλο ποσοστό είναι άβαφη, χονδροειδής και ανήκει σε αγγεία με μεσαίο και μεγάλο πάχος τοιχώματα, ένα ποσοστό της οποίας ωστόσο είναι λειασμένη και σιλβωμένη. Η διακοσμημένη κεραμική σε αγγεία με μεσαία και λεπτά τοιχώματα διακρίνεται σε γραπτή, εμπιέστη και εγχάρακτη. Ο κατάλογος των μικροεργημάτων περιλαμβάνει περί τα 2.000 αντικείμενα που κατανέμονται σε πελεκητά και τριπτά λίθινα εργαλεία, σε πήλινα πηγία και υφαντικά βάρη, δηλαδή ευμεγέθη όστρακα με οπή, σε οστίνους οπίες, βελόνες και οσά με ίχνη επεξεργασίας, σε περιάπτα, λίθινες, οστίνες και πήλινες χάντρες και σε έξι σφραγίδες με ποικιλία σχεδίων. Σε σύνολο 132

ειδωλίων τα περισσότερα είναι γυναικείων μορφών και λιγότερα τα ζωόμορφα, από τα οποία ξεχωρίζουν τρία πήλινα σε μορφή βούβαλου και ένα λίθινο σε μορφή βατράχου, ενώ δεν λείπουν και νέοι τύποι, άγνωστοι από άλλες ανασκαφές του Νομού Κοζάνης. Έχουμε διαπιστώσει την ύπαρξη 15 οικιστικών εγκαταστάσεων της Αρχαιότερης Νεολιθικής στον Νομό Κοζάνης και 19 στο Νομό Γρεβενών. Θεωρούμε ότι η θέση που ανασκάπτεται στη θέση Φυλλοτσαίρι Μαυροπηγής μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός πιλοτικού προγράμματος καταγραφής των πολιτισμικών στοιχείων που συνθέτουν αυτή την εποχή στο χώρο της Δυτικής Μακεδονίας. Τα συμπεράσματα που μπορούν να προκύψουν από μια τέτοια έρευνα έχουν σχέση με την κατανόηση της εξελικτικής πορείας των πρώιμων γεωργοκτηνοτρόφων στο ίδιο οικολογικό περιβάλλον, τους παραλληλισμούς, ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους και συσχετίσεις, συγκρίσεις με άλλους πολιτιστικούς κύκλους. Τα λιγνιτωρυχεία που προκύπτουν από την αναγκαιότητα χρήσης ηλεκτρικού ρεύματος στη ζωή μας, επηρεάζουν και την ιστορία της γης που αφορά στη γεωλογία, επηρεάζουν και την ιστορία του ανθρώπου λόγω των αρχαιοτήτων. Η λειτουργία τους είναι επιβολή για μας, αλλά η προοπτική επιλογών έρευνας με στόχους είναι μέρος της προσωπικής (και συλλογικής από μέρους πολλών και του κράτους) ευθύνης και αποτελεί τον δικό μας τρόπο (των αρχαιολόγων) του να αντισταθούμε σε κάθε πολιτιστική καταστροφή κερδίζοντας τη γνώση για μας και τους απογόνους, προς τους οποίους οφείλουμε ήδη απαντήσεις.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Το ΕΛΙΑ υπό την ομπρέλα του ΜΙΕΤ

Από τον Ιανουάριο του 2008 το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο θα αποτελεί τμήμα του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης, εξακολουθώντας να στεγάζεται

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

στα κτήρια της Αγίας Ανδρέου. Το ΕΛΙΑ θα συνεχίσει τη μέχρι τώρα πολυσχιδή δραστηριότητά του και, όπως ανακοινώθηκε, στις άμεσες προτεραιότητές του συγκαταλέγονται: η δημιουργία βιβλιοθήκης προσβάσιμης στο ευρύ κοινό, η ψηφιοποίηση όλων των εκδόσεων και των περιοδικών του 19ου αιώνα, καθώς και η συνέχιση του Βιβλιολογικού Εργαστηρίου σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη. Βασικός άξονας της συμφωνίας του Αρχείου με την Εθνική Τράπεζα, που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα του ΕΛΙΑ, υπήρξε η διατήρηση των συλλογών, των δραστηριοτήτων και των εργαζομένων του ΕΛΙΑ, ώστε να συνεχιστούν απρόσκοπτα η πρόσβαση των ερευνητών στο υλικό και οι διαδικασίες ταξινόμησής του.

Αργυρώ Μαυροζούμη

150 χρόνια Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή

Το έργο της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής από τη σύστασή της στην Αθήνα μέχρι σήμερα παρουσίασε ο διευθυντής της Σχολής Dominique Mulliez σε εκδήλωση που έγινε στο Γαλλικό Ινστιτούτο. Οι Γάλλοι ήρθαν στην Ελλάδα το 1846, σε μια περίοδο που το ελληνικό κράτος δεν ήταν σε θέση να οργανώσει και να χρηματοδοτήσει την αρχαιολογική σκαπάνη. Με ένταση και το ζήλο αρχίζουν τις ανασκαφικές δραστηριότητες: στη Δήλο (1873), στους Δελφούς (1893), στο Άργος (1902), στη Θάσο (1911), στους Φιλίππους (1914), στα Μάλια (1922). Παραλλήλως, το 1877 ίδρυσαν στην Αθήνα τη Βιβλιοθήκη των Γαλλικών Σχολών της Αθήνας και της Ρώμης για τη δημοσίευση των εργασιών των μελών και από τις δύο σχολές.

A.M.

Αρχαίο νεκροταφείο βρεφών Ασυπτάλαιας

Τα ευρήματα από 2.174 ταφές βρεφών που έχουν έρθει από το 1996 μέχρι σήμερα στο φως στην Ασυπτάλεια φυλάχθηκαν... προσωρινά σε χαρτοκιβώτια στην αίθουσα του παλαιού σχολείου του νησιού. Επειδή όμως, όπως φαίνεται, στην Ελλάδα «ουδέν μονιμότερον του προσωρινού»,

μέχρι και τον περασμένο Ιούνιο η προγραμματισμένη και πολυαναμενόμενη χρηματοδότηση για την έκθεσή τους δεν είχε πραγματοποιηθεί. Ελπίζουμε οι αρμόδιοι να έχουν ήδη επιληφθεί του ζητήματος, ως οφείλουν άλλωστε...

Ληνοί στη Θάσο

Εντυπωσιακής κατασκευής οι ληνοί που έχουν αποκαλυφθεί στη θέση Κάμπος του Κάστρου Λιμεναριών Θάσου, έχουν ύψος άνω του ενός μέτρου. Οι αγροικές και οι αμπελώνες που ανασκάπτονται στην περιοχή από τη ΙΗ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων ήταν σε χρήση από την ελληνιστική έως την όψιμη βυζαντινή περίοδο.

Αγροτικό ιερό στον Ορχομενό

Παρά τη μικρή έκταση που καταλαμβάνει, το αγροτικό ιερό που ανασκάπτεται στην περιοχή του Ορχομενού αποδίδει πλήθος ευρημάτων χρονολογούμενων κατά κύριο λόγο στην κλασική και ελληνιστική εποχή. Στον αποθέτη του υπήρχαν πολλά πήλινα ειδώλια γυναικείων μορφών, μικρογραφικά αγγεία αλλά και πλήνεις απομιμήσεις στεφανιών πλεγμένων με στάχυα και άνθη. Η ταυτότητα της θεότητας στην οποία ήταν αφιερωμένο δεν έχει ακόμα αποσαφηνιστεί. Η περιοχή του Ορχομενού έχει πάντως συνδεθεί με τη λατρεία των Χαρίτων, και μάλιστα στο εν λόγω ιερό βρέθηκε αγνύθα (υφαντικό βάρος από πηλό) που φέρει το όνομα της Ευρυνομής, μητέρας τους σύμφωνα με τη Θεογονία του Ησίοδου. Στην ευρύτερη περιοχή αποκαλύφθηκαν και κατάλοιπα αρχαίου νεκροταφείου, με κιβωτιόσχημους τάφους.

Εκφορά νεκρού πεζή σε αγγείο από την αρχαία Ολυμπία

Σε τμήμα αμφορέα που βρέθηκε πρόσφατα σε μυκηναϊκό νεκροταφείο με θαλαμωτούς τάφους στη θέση Τρύπες, κοντά στο χωριό της Ολυμπίας, απεικονίζεται μια σπάνια για την εποχή παράσταση: το φορείο πάνω στο οποίο έχει τοποθετηθεί ο νεκρός μεταφέρουν τέσσερις άνδρες πεζή, ακολουθούμενοι από θρηνωδούς.

Αρχαίο ύφασμα βρέθηκε σε σωστική ανασκαφή στο Άργος

Πριν λίγους μήνες ήρθε στο φως το σημαντικό και σπάνιο αυτό εύρημα, σε σωστική ανασκαφή στο Άργος. Στο χάλκινο τεφροδόχο αγγείο (ύστερης γεωμετρικής-πρώιμης αρχαϊκής περιόδου) βρέθηκαν, εκτός του υφάσματος, η τέφρα και λίγα άκαυτα οστά του νεκρού, καθώς και καρποί από ρόδι.

Εντοπίστηκε αρχαίο νεκροταφείο στην Έδεσσα

Οι ανασκαφές που διενεργήθηκαν σχετικά πρόσφατα κοντά στη λίμνη Βεγορίτιδα αποκάλυψαν τμήμα αρχαίου νεκροταφείου, γνωστού έως σήμερα μόνο από τις πηγές. Εκτός από τους κιβωτιόσχημους τάφους και τους δύο πίθους που βρέθηκαν, οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι υπάρχουν και άλλοι τάφοι, πιθανώς και τύμβος, και κρίνουν ότι η συνέχιση των ερευνών επιβάλλεται.

Ιερό Ηρακλή στη Μαγνησία

Αφιερωμένο στον ήρωα Ηρακλή φαίνεται ότι ήταν τελικά το αρχαϊκό ιερό που έχει αποδώσει πολλά και αξιόλογα ευρήματα (όπλα, εργαλεία, ειδώλια, χάλκινα αγγεία κ.λπ.), στην περιοχή του Σέσκλου, συγκεκριμένα στο λόφο Σπαρτιά. Στο συμπέρασμα αυτό κατέληξαν οι αρχαιολόγοι, αφού μετά τη συντήρηση χάλκινης φιάλης που βρέθηκε εκεί, αποκαλύφθηκε επιγραφή που πληροφορούσε για την ανάθεση της στον Ηρακλή.

Παραμορφωμένο κρανίο γυναίκας στη Ροδόπη

Κοντά στο αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας στη Ροδόπη, σε βυζαντινό νεκροταφείο, βρέθηκε παραμορφωμένο –απόλυτα συμμετρικό με τάση επιμήκυνσης προς τα πάνω και προς τα πίσω– το κρανίο νεαρής γυναίκας που έζησε γύρω στον 5ο αι. μ.Χ. Πρόκειται πιθανότατα για περίπτωση εκούσιας τεχνητής παραμόρφωσης κρανίου (με τη χρήση σανίδων ή ταινιών), η οποία δεν σχετίζεται ωστόσο με τον ελλαδικό χώρο, αλλά έχει κυρίως δυτική, ευρωπαϊκή προέλευση. Είναι πιθανόν λοιπόν είτε η

συγκεκριμένη κοπέλα να συνέχιζε την παράδοση ξένων εθίμων παλαιότερων εποχών είτε ο τόπος στον οποίο βρέθηκε το κρανίο της να προοριζόταν για νεκρούς των οποίων η καταγωγή δεν ήταν ελληνική.

Ελέφαντας-γίγας στα Γρεβενά

Οι απολιθωμένοι χαυλιόδοντες μαστόδοντου (προγόνου του ελέφαντα), που βρέθηκαν κοντά σε ορυχείο άμμου στο χωριό Μηλιά Γρεβενών, έχουν μήκος πέντε μέτρα σχεδόν, και είναι σίγουρα οι μεγαλύτεροι που έχουν βρεθεί ποτέ – σύμφωνα μάλιστα και με τους εκπροσώπους του Βιβλίου Ρεκόρ Γκίνες που κλήθηκαν να αποφανθούν. Το ζώο θα πρέπει να είχε βάρος μεγαλύτερο των δώδεκα τόνων και ύψος γύρω στα τέσσερα μέτρα.

Σκελετοί εραστών στην Ιταλία

Οι αρχαίοι σκελετοί που βρέθηκαν θαμμένοι αγκαλιά πριν από μερικούς μήνες έξω από την πόλη Μάντοβα της Βόρειας Ιταλίας –θέμα που απέκτησε ευρεία δημοσιότητα χάρη στον Τύπο– δεν θα χωριστούν τελικά. Οι υπεύθυνοι αποφάσισαν τη μεταφορά τους ως έχουν στο εργαστήριο προκειμένου να γίνει η απαραίτητη συντήρηση για την έκθεσή τους στο μέλλον σε κάποιο από τα μουσεία της Ιταλίας.

Επιστροφή του κλεμμένου Απόλλωνα Γόρτυνας

Τον Ιούνιο επιστράφη επισήμως στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου Κρήτης μια ακόμη από τις κλεμμένες αρχαιότητες της χώρας μας. Ο εντυπωσιακός κορμός αγάλματος Απόλλωνα (1ος αι. μ.Χ.), που αντιγράφει τον

Απόλλωνα τύπου Λυκείου – έργο του 4ου αι. π.Χ. που ήταν στημένο στο Λύκειο της Αθήνας και αποδίδεται στον Πραξίτηλη ή τη Σχολή του–, είχε κλαπεί από την Αρχαιολογική Συλλογή Γόρτυνας Κρήτης το 1991.

Αποξήλωση λιθόστρωτου στην Αμοργό

Ένα από τα ελάχιστα σωζόμενα καλύτεριμα παραδοσιακού οικισμού που σώζονται στις Κυκλάδες αποξηλώθηκε πρόσφατα με... κομπρεσέρ, στο πλαίσιο εργασιών για την κατασκευή σύγχρονου δικτύου ύδρευσης-αποχέτευσης στο νησί της Αμοργού. Ο προϊστάμενος της αρμόδιας Εφορείας του ΥΠΠΟ κ. Χ. Πέννας τόνισε σε δήλωσή του που δημοσιεύτηκε στον Τύπο (*Το Βήμα*, 22.7.2007) ότι η ανάσωση των πλακών θα έπρεπε να είχε γίνει χειρωνακτικά. Ελπίζουμε τουλάχιστον, με την ολοκλήρωση του έργου, να αποκατασταθεί το λιθόστρωτο στην αρχική του μορφή – με τις ίδιες δηλαδή πλάκες ή παρόμοιες με τις αρχικές.

Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας μητρόπολις

Τη νέα αυτή έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης παρουσίασε σε ομιλία της η Αγγελική Κουκουβού, στις 30 Μαΐου 2007 στην αίθουσα «Μανόλης Ανδρόνικος» του Μουσείου. Αγαπημένα αντικείμενα των κατοίκων, τόποι και μνημεία ανασυνθέτουν την ιδιωτική και δημόσια εικόνα της αρχαίας Θεσσαλονίκης, ενώ παράλληλα φωτίζονται και άγνωστες πτυχές της: η πολυεθνική της φυσιογνωμία, το εμπόριο και η οικονομία, η διασκέδαση, η θεατρική ζωή, οι θρησκευτικοί και επαγγελματικοί σύλλογοι, η αλεξανδρονολατρία και η λατρεία των αιγυπτιακών θεοτήτων. Οθόνες αφής αλλά και σύντομες προβολές ταινιών βοηθούν ακόμη περισσότερο στην περιήγηση του επισκέπτη στο χώρο και το χρόνο. Μια έκθεση που πραγματικά αξίζει να επισκεφθείτε.

Ηλεκτρονικοί Ξεναγοί στα μουσεία

Στις αρχές περίπου του 2007 υπογράφηκαν οι συμβάσεις για

την ανάπτυξη, προμήθεια και εφαρμογή φορητών συστημάτων πληροφόρησης σε 15 συνολικά μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους της χώρας. Σύμφωνα με τις εξαγγελίες πιλοτικά το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης και στον αρχαιολογικό χώρο των Μυκηνών.

Κλειστό το Μουσείο Ακροπόλεως

Ήδη από τον Ιούλιο παρέμεινε κλειστό για το κοινό το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ακρόπολης της Αθήνας, προκειμένου να γίνουν όλες οι απαραίτητες προετοιμασίες για την προγραμματισμένη για το φετινό φθινόπωρο γιγαντιαία επιχείρηση μεταφοράς των εκθεμάτων του στο κτίριο του Νέου Μουσείου στην περιοχή Μακρυγιάννη.

Κατεδάφιση νεοκλασικών στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του Τύπου, αποφασίστηκε τελικά στα τέλη του καλοκαιριού ο αποχαρακτηρισμός και κατόπιν η κατεδάφιση των δύο διατηρητέων νεοκλασικών κτιρίων της Διονυσίου Αρεοπαγίτου (αρ. 17 και 19), ώστε να είναι απρόσκοπτη η θέα από το Νέο Μουσείο Ακροπόλεως προς τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης. Προηγήθηκαν πολύμηνη διαμάχη και έντονες διαφωνίες ποικίλων φορέων και οργανώσεων για το εν λόγω θέμα.

Απκή διαδρομή στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο

Εγκαινιάστηκε μέσα στον περασμένο Ιούνιο, δίνοντας την ευκαιρία σε επισκέπτες με προβλήματα όρασης να θαυμάσουν δέκα συνολικά αυθεντικά αντικείμενα της μόνιμης συλλογής του μουσείου: ένα μαρμάρينو θωράκιο, έναν κτιστό τάφο, μια μαρμάρινη ανάγλυφη εικόνα της Παναγίας Βρεφοκρατούσας, μια γυναικεία και μια ανδρική μορφή από σαρκοφάγο κ.λπ.

Περίπατοι... πολιτισμού

Σε πολιτιστικό πάρκο θα μετατραπεί στο μέλλον το οικοδομικό τετράγωνο Βασ.

Σοφίας, Ριζάρη, Βασ. Κωνσταντίνου και Ρηγίλλης. Με τη φροντίδα του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, η περιοχή –συνολικής έκτασης 20 στρεμμάτων– θα αποτελέσει ταυτοχρόνως πνεύμονα πρασίνου και χώρο ποικίλων πολιτισμικών δράσεων, περιοδικών ή μόνιμων, του Μουσείου. Στη μελέτη ειδική μέριμνα λαμβάνεται για τα ΑΜΕΑ, ενώ προβλέπεται η κατασκευή αναψυκτηρίου και υπαίθριου θεάτρου.

Το Παιδικό Τμήμα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

Το Παιδικό Τμήμα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης εγκαινιάστηκε τον περασμένο Μάρτιο, και σταδιακά το παλιό κτίριο της Ηλεκτρικής, κοντά στο κέντρο Ηρακλείου Κρήτης, μετατρέπεται σε μια πραγματική οάση γνώσης αλλά και ψυχαγωγίας για τους μικρούς επισκέπτες. Οι εκθέσεις του θα κινούνται γύρω από έναν βασικό άξονα, εκείνων των οικοσυστημάτων της Μεσογείου, ενώ στον γενικότερο προγραμματισμό εντάσσονται η λειτουργία Βοτανικού Κήπου και Πλανηταρίου, καθώς και ενυδρείου μέσα στη θάλασσα – συμπληρωματικού του ήδη υπάρχοντος μεγάλου ενυδρείου του Θαλασσόκοσμου. Επισκέψιμος πάντως είναι ήδη ο Ερευνότοπος (για παιδιά 5-15 χρόνων) –με εντυπωσιακές αναπαραστάσεις γεωλογικών και σπηλαιολογικών τοπίων, χλωρίδας, πανίδας κ.λπ.–, όπου τα παιδιά γνωρίζουν τη χαρά της ανακάλυψης, με τη βοήθεια ειδικών παιχνιδιών και πολυμέσων.

Ορυκτολογικό-Μεταλλευτικό Μουσείο στο Λαύριο

Εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2006 και πραγματικά αξίζει να το επισκεφθεί κανείς, καθώς αναφέρεται στη μεταλλευτική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στην περιοχή ήδη από την αρχαιότητα έως και τα τέλη του περασμένου αιώνα, καλύπτοντας έτσι μια σημαντική πτυχή της ιστορίας του τόπου.

Μουσείο το Αρχοντικό Ρώμα στη Ζάκυνθο

Άνοιξε τις πύλες του στο κοινό τον Μάρτιο του περασμένου έτους και έτσι σώθηκε και ένα μοναδικό δείγμα της μεγάλης ζακυνθινής αστικής αρχιτεκτονικής, η οικία της οικογένειας Ρώμα – τα μέλη της οποίας συνέβαλαν ουσιαστικά στη διαμόρφωση του λεγόμενου Επτανησιακού Ελληνισμού. Το αποκατεστημένο στην προσεισμική του μορφή κτίριο ανέλαβε να μετατρέψει σε μουσείο η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία που ίδρυσε ο ιδιοκτήτης του Κωνσταντίνος Δ. Ρώμας. Έτσι, χάρη στην αξιόπαινη αυτή προσπάθεια, είναι πια στη διάθεση των επισκεπτών και των ενδιαφερόμενων μελετητών πλούσιο αρχαιολογικό υλικό και ποικίλα ιστορικά εκθέματα.

Ο κήπος του Ιπποκράτη

Λειτουργεί από φέτος, σε έκταση 380 στρεμμάτων του Διεθνούς Ιπποκράτειου Ιδρύματος στην Κω, και αξίζει να τον επισκεφθείτε, προκειμένου να γνωρίσετε από κοντά πολλά από τα φυτά και βότανα που αναφέρονται από τον Ιπποκράτη ως φαρμακευτικά και αποτελούν στην πραγματικότητα τη βάση της σύγχρονης φαρμακολογίας.

Ανάδειξη της Ακρόπολης της Πρόερνας

Το έργο «Βελτιωτικές παρεμβάσεις – ανάπλαση – ανάδειξη ακρόπολης Πρόερνας» ολοκληρώθηκε φέτος και για τα εγκαίνια του η ΙΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων πραγματοποίησε εκδήλωση στο Νέο Μοναστήρι Φθιώτιδας στις 24 Αυγούστου 2007.

Εκδήλωση για τα μνημεία της Νάξου

Η ενδιαφέρουσα αυτή εκδήλωση, με τίτλο «Τοπικές κοινωνίες και μνημεία Νάξου», διοργανώθηκε από το ηλεκτρονικό περιοδικό ΜΟΝΟΜΕΝΤΑ (www.monumenta.org) σε συνεργασία με το Δήμο Νάξου στην πλατεία Λαχαναριού στο Φιλώτι Νάξου στις 3 Αυγούστου 2007.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

Αλέξης Eudald Sol

Μια ξεχωριστή εκδήλωση έλαβε χώρα στην Ιθάκη, όπου τιμήθηκε η μνήμη του γνωστού ελληνιστή Αλέξη Eudald Sol. Διαβάστηκε και πεζά κείμενα και ποιήματα του εκλιπόντος φιλέλληνα, ενώ η Μέμη Σπυράτου, φίλη του και οργανωτικό μέλος του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαιολογικής Ταινίας «Αγών», μίλησε για τη συμμετοχή του σε αυτό και για τη σχέση του με την Ελλάδα. Παράλληλα ακουγόταν μουσική του Λιούις Λιακ, που του αφιέρωσε ένα τραγούδι εμπνευσμένο από την «Ιθάκη» του Καβάφη. Επίσης λειτουργήσε και έκθεση με φωτογραφίες και κείμενα του Αλέξη Eudald Sol, με θέμα «Το ωραίο ταξίδι ενός καταλανού φιλέλληνα».

Η λέξη «Ισπανία» στο Μηχανισμό των Αντικυθέρων

Στο θέμα αναφέρθηκε σε διάλεξη του ο καθηγητής του Τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ιωάννης Σειραδάκης, που συμμετέχει στη μελετητική ομάδα του περίφημου Μηχανισμού των Αντικυθέρων. Συγκεκριμένα, λοιπόν, η πρώτη γραπτή αναφορά της λέξης «Ισπανία» –που οι αρχαίοι Έλληνες ονόμαζαν «Εσπερία», καθώς βρισκόταν εκεί όπου έδου ο ήλιος– εντοπίστηκε ανάμεσα στα 2.200 γράμματα των οδηγιών χρήσης τις οποίες ο εφευρέτης είχε παραγγείλει στον κατασκευαστή να χαράξει στο εσωτερικό του εντυπωσιακού μηχανισμού.

Το Παλίμψηστο του Αρχιμήδη

Πολλά και ενδιαφέροντα είναι τα νέα στοιχεία που αποκαλύπτονται συνεχώς στο πλαίσιο του διεθνούς προγράμματος «Παλίμψηστο του Αρχιμήδη», το οποίο φιλοδοξεί να αποκρυπτογραφήσει τις σχεδόν κατεστραμμένες σελίδες ενός αρχαίου χειρογράφου, γνωστού κυρίως για τα κείμενα του αθηναίου μαθηματικού Αρχιμήδη που περιέχει. Βυζαντινοί μοναχοί ήταν εκείνοι που το μετέφρασαν τον 13ο αιώνα σε βιβλίο προσευχής, δημιουργώντας έτσι ένα παλίμψηστο, το οποίο πουλήθηκε πριν από μερικά χρόνια σε ιδιώτη. Επιστήμονες του Πανεπιστημίου Stanford,

χρησιμοποιώντας φθορίζουσες ακτίνες Χ, κατάφεραν να αναγνώσουν τις τελευταίες σελίδες του, φέρνοντας στο φως και δύο άγνωστους μέχρι πρότινος λόγους του αθηναίου ρήτορα Υπερείδη.

Περί δεινοσαύρων

Στη Μογγολία, στην κοιλάδα Ερλιάν, ήρθαν στο φως τα οστά ενός νέου είδους δεινοσαύρου που έζησε πριν από 85 εκατομμύρια χρόνια. Πρόκειται για τον *Gigantoraptor erlianensis*, έναν φτερωτό σαρκοβόρο γίγαντα, καθώς το ύψος του ήταν 8 μέτρα και ζύγιζε ενάμιση τόνο. Ωστόσο, το συγκεκριμένο είδος δεινοσαύρου δεν μπορούσε να πετάξει. Πάντως το εύρημα αυτό φαίνεται ότι αναιρεί όσα έως σήμερα πιστεύαμε για την εξέλιξη των πτηνών, διαδικασία που ίσως τελικά ήταν πιο πολύπλοκη, καθώς και την άποψη ότι ο όγκος των δεινοσαύρων ήταν αντιστρόφως ανάλογος των πτηνικών τους ικανοτήτων. Επίσης, στη Βόρεια Ισπανία βρέθηκαν πατημασιές δεινοσαύρου που έζησε πριν από 125 εκατομμύρια χρόνια, οι οποίες, σύμφωνα με τους ειδικούς, ίσως συμβάλουν αποφασιστικά στις έρευνες που γίνονται προκειμένου να αποδειχθεί ότι οι δεινόσαυροι μπορούσαν και να κολυμπήσουν.

Άρωμα... αρχαιότητας

Τα υπολείμματα αρωμάτων που έχουν εντοπιστεί σε αρωματοποιείο της 2ης χιλιετίας π.Χ. στην Κύπρο οδήγησαν ιταλικό ίδρυμα ειδικευμένο στην αναδημιουργία αρχαίων προϊόντων στην παραγωγή αρώματος που περιέχει έλαια λεβάντας, δάφνης, δεντρολίβανου και πεύκου ή κορίανδρου.

Atropa Belladonna

Ο πολιτιστικός οργανισμός «Κοσμο-Πολιτισμός» (τηλ.: 210-3303385) παρουσίασε την περίοδο 4.9-27.9.2007, στο Πολυπολιτισμικό Κέντρο της οδού Ανδ. Μεταξά 20 και Εμ. Μπενάκη στην Αθήνα, την ομαδική έκθεση με τίτλο «Atropa Vanitas». Ο τίτλος της έκθεσης χρησιμοποιεί το μισό όνομα του φυτού *Atropa Belladonna*, για να το συνδυάσει

με τη *Vanitas*, τη ματαιοδοξία της ανθρώπινης φύσης. Το φυτό *Atropa Belladonna* ή *Deadly Nightshade* έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως ανά τους αιώνες ως θανατηφόρο δηλητήριο, φάρμακο, καλλυντικό, αλλά και παραισθησιογόνο ναρκωτικό. Το όνομα *Belladonna* προέρχεται από τη χρήση του στο παρελθόν από τις γυναίκες στην Ιταλία, για να κάνουν πιο έντονο και αισθησιακό το βλέμμα τους, καθώς έχει την ιδιότητα να διαστέλλει τις κόρες των ματιών. Πέρα από τη χρήση του ως δηλητήριο αλλά και φάρμακο, και στη σύγχρονη συμβατική αλλά και εναλλακτική φαρμακευτική, κάποτε πίστευαν ότι μπορούσε να θεραπεύσει τη λυκανθρωπία και θεωρείται ότι χρησιμοποιούνταν από τις μάγισσες του Μεσαίωνα σε συνδυασμό με κάποια άλλη παραισθησιογόνα ουσία. Σύμφωνα με μάλιστα με λαϊκούς θρύλους, μόνο ο ίδιος ο διάβολος έχει το δικαίωμα να καλλιεργεί το φυτό, και σκοτώνει όποιον το τρώει. Με αφορμή λοιπόν τις ιδιότητες και χρήσεις του φυτού από τον άνθρωπο, οι καλλιτέχνες που συμμετείχαν στην έκθεση εστίασαν στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, τον τρόπο που ο άνθρωπος την οικειοποιείται και τη χρησιμοποιεί, είτε επεμβαίνει σε αυτή, για να δημιουργήσει ή να καταστρέψει, να επιβεβαιώσει την εξουσία του και την κυριαρχία του, να εξωραϊσει τη ζωή του.

Ο νέος δικτυακός τόπος του «Οφέλητ»

Η ιστοσελίδα του Σωματείου «Οφέλης-Ο φίλος της Νεμέας» λειτουργεί ήδη εδώ και μερικούς μήνες και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να τον επισκεφθούν προκειμένου να ενημερωθούν σχετικά με το πρόγραμμα ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου της Νεμέας, που αποτελεί τον βασικότερο στόχο «Οφέλητ». Τις απόψεις τους μπορούν να τις αποστέλλουν και στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο opheltes@opheltes.gr.

Cineek magazine-online

Το Cineek magazine-online, διαδικτυακό περιοδικό για τον εναλλακτικό πολιτισμό

(www.cineek.gr), αφορά όλες τις τέχνες και απευθύνεται σε όσους ασχολούνται με αυτές.

Δημιουργημάς μιας ομάδας ανθρώπων που δραστηριοποιούνται ενεργά στο χώρο των Τεχνών, το περιοδικό είναι η συνέχεια της ιστοσελίδας της ιστορικής Λέσχης Κινηματογράφου του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης.

Μεταπτυχιακό στα Συστήματα Πολυμέσων στην Πολιτισμική Κληρονομιά

Η Σχολή Πληροφορικής του Χάρουου (Harrow School of Computer Science) του Πανεπιστημίου Γουεστμίνστερ του Λονδίνου και το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου προκήρυξαν την προηγούμενη χρονιά (ακαδημαϊκό έτος 2007-2008) θέσεις για Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών το οποίο οδηγεί σε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στα Συστήματα Πολυμέσων στην Πολιτισμική Κληρονομιά (M.Sc. in Multimedia Systems for Cultural Heritage). Τα μαθήματα του συγκεκριμένου προγράμματος διεξάγονται στη Μυτιλήνη και το Λονδίνο, με μέγιστη παραμονή των συμμετεχόντων στους τόπους διεξαγωγής του προγράμματος τον ένα μήνα. Η υποστήριξη των φοιτητών, καθώς και η παράδοση των εργασιών, γίνεται εξ αποστάσεως με τη χρήση σύγχρονης δικτυακής τεχνολογίας. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ενδιαφέρον αυτό μεταπτυχιακό πρόγραμμα μπορείτε να επισκεφθείτε τους σχετικούς δικτυακούς τόπους www.aegean.gr/culturaltec/MSc_MSCH/ ή www.wmin.ac.uk ή να επικοινωνήσετε με την υπεύθυνη Δρ. Οικονόμου Δάφνη στο D.Economou@ct.aegean.gr.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

«Ελαίος Εγκώμιον» στο Συνεδριακό Κέντρο ΣΠΑΠ στην Αρχαία Ολυμπία

Με την πρωτοβουλία και την υποστήριξη του Δήμου Αρχαίας

Ολυμπίας και με τη συνεργασία της Ζ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ολυμπίας, φιλοξενείται στο Συνεδριακό Κέντρο ΣΠΑΠ η έκθεση «Ελαίως Εγκώμιον» του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών. Τα επίσημα εγκαίνια της έκθεσης πραγματοποιήθηκαν στις 11 Αυγούστου 2007 ενώ η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 20 Μαΐου 2008. Η οργάνωσή της ανήκει στο Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών –με τη στήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού–, και περιλαμβάνει θεματικές ενότητες από τη μυθολογία και την ιστορία της ελιάς στο χώρο της Μεσογείου και τη σχέση της με τους Έλληνες, τη σημασία της για την οικονομία, τη διατροφή, την υγεία αλλά και τη λατρεία, την τέχνη, την αναγωγή της σε σύμβολο κ.ά. Στην έκθεση στο ΣΠΑΠ εκτός από τα αρχαία εκθέματα που προέρχονται από τη «Συλλογή Γεωργίου Τσολοζίδη» παρουσιάζονται αντικείμενα σχετικά με τον πολιτισμό της ελιάς από την περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας. Η τεκμηρίωση της έκθεσης στηρίζεται στη μακροχρόνια έρευνα που έχει πραγματοποιήσει το Κέντρο Λαογραφίας για το θέμα, στο πλαίσιο κυρίως της δημιουργίας του «Ελληνικού Μουσείου της Ελιάς» στον παραδοσιακό οικισμό Καψαλιανό του Δήμου Αρκαδίου Ρεθύμνης. Ειδικότερα το Κέντρο έχει πραγματοποιήσει επίσης δύο μεγάλα διεθνή συνέδρια, των οποίων έχουν δημοσιευθεί τα Πρακτικά σε τρεις τόμους. Η εν λόγω έκθεση παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Μέγαρο της Ακαδημίας Αθηνών με μεγάλη επιτυχία κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Την επιμέλειά της είχαν η Λουίζα Καραπιδιάκη, αρχαιολόγος, μόνιμη συνεργάτρια του Κέντρου Λαογραφίας, και οι ιστορικοί τέχνης Ίρις Κρητικού και Φλόβια Νεσί-Γιαζιτζόγλου, σε συνεργασία με την αρχιτέκτονα Έλενα Ζερβουδάκη. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκε και στο κτήριο του ΚΥΒΕ στο Δήμο Περιστέριου (2005), στη Δημοτική Πινακοθήκη Κατοίγρα στη Λάρισα (2005), στο Πανθεσσαλικό Στάδιο του Βόλου (2006). Το 2006 παρουσιάστηκε επίσης στο κτήριο

των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη και συνδέθηκε χρονικά με την περίοδο που η Ελλάδα είχε, για δεύτερη φορά, την Προεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η σημαντική θέση της ελιάς στη διαμόρφωση των δεσμών των Ελλήνων με τη γη, η πανάρχαια σημασία του καρπού της στην αγροτική παραγωγή και την οικονομία γενικότερα και οι συνακόλουθοι συμβολισμοί στη λατρεία, στην τέχνη και στον πολιτισμό αναδεικνύονται μέσα από τη συγκεκριμένη έκθεση, η οποία παρακολουθεί την ελιά στην καθημερινή ζωή, στις συνθήκες, τα έθιμα, τις κοινωνικές, συναλλακτικές και οικονομικές σχέσεις αλλά και τη συμβολή της ως αντικειμένου έμπνευσης στις ποικίλες μορφές τέχνης.

Διαδραστική έκθεση για την Αρχαία Αγορά στο ΙΜΕ

«Συνάντηση στην Αρχαία Αγορά» τιτλοφορείται η νέα διαδραστική έκθεση του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, η οποία εγκαινιάστηκε στις 26 Μαρτίου 2007 στο Πολιτιστικό Κέντρο «Ελληνικός Πολιτισμός». Με αποκλειστικό της χορηγό την Εθνική Τράπεζα, η έκθεση «ζωντανεύει» την Αθηναϊκή Πολιτεία μέσα από την παρουσίαση των πολιτικών, πνευματικών και κοινωνικών της επιτευγμάτων.

Χρονικό ανασκαφών των Ξένων αρχαιολογικών σχολών

Η έκθεση «Χρονικό Ανασκαφών των Ξένων Αρχαιολογικών Σχολών στην Ελλάδα – Τα φύλλα του Βιβλίου της Γης Αποκαλύπτουν...» μεταφέρθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, όπου το κοινό μπορεί να την επισκεπτεται έως τις 10 Οκτωβρίου 2007. Στόχος της η παρουσίαση στο επιστημονικό και ευρύ κοινό της ερευνητικής δράσης των Ξένων αρχαιολογικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Τάματα και θάματα

Στο Παλιό Φρουρίο της Κέρκυρας, στο Λατινικό Παρεκκλήσι, οργάνωσε η νεοσύστατη 21η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων έκθεση, που αναμένεται να προσελκύσει το κοινό, ντόπιους

και επισκέπτες, Έλληνες και Ξένους, έως τις 30 Οκτωβρίου 2007. «Τάματα και θάματα» τιτλοφορείται και μέσα από τα εκθέματά της –κυρίως έργα της μεταβυζαντινής περιόδου προερχόμενα από την Κέρκυρα και την Ευρώπη– επιχειρείται η προσέγγιση της έννοιας του τάματος από την αρχαιότητα έως σήμερα.

Πολιτεύεσθαι τους Κείους κατά πόλεις

Για τις 30 Σεπτεμβρίου 2007 είχε προγραμματιστεί η λήξη λειτουργίας της ενδιαφέρουσας αυτής έκθεσης στο Επιγραφικό Μουσείο. «Πολιτεύεσθαι τους Κείους κατά πόλεις. Η διάσπαση ως μέσον πολιτικού ελέγχου» ήταν ο πλήρης τίτλος της, ενώ κεντρικό άξονά της αποτελούσαν οι μορφές πολιτικής ένωσης που συγκρότησαν οι πόλεις της Κέας κατά τον 4ο και τον 3ο αιώνα π.Χ. Σε ξεχωριστή ενότητα παρουσιάστηκε και αρχαιακό υλικό σχετικό με τη δραστηριότητα του ιστοριοδίφη Κωνσταντίνου Μάνθου (1826-1890).

Ελληνικά νομίσματα

Η έκθεση με τίτλο «Νόμισμα ελληνικόν» (6.6-26.8.2007), που οργάνωσε στο Μουσείο Μπενάκη, παρουσίασε για πρώτη φορά στο ελληνικό κοινό μέρος της πλούσιας νομισματικής συλλογής της Alpha Bank, η οποία αριθμεί περίπου 10.000 νομίσματα. Η έκθεση κάλυψε χρονικά την περίοδο από τον 7ο π.Χ. έως τον 3ο μ.Χ. αιώνα, καθώς και το τέλος της νομισματικής παραγωγής των πόλεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, πραγματοποιώντας αναδρομή στα ελληνικά νομίσματα από τα τάλαντα και τους οβελούς, που ήταν τα αρχικά μέσα εμπορικής συναλλαγής, μέχρι τα πρώτα νομίσματα του ελλαδικού χώρου και την εξάπλωσή τους σε όλο τον αρχαίο κόσμο.

A.M.

Οι δρόμοι της θάλασσας

Η διεθνής περιοδική έκθεση με τον παραπάνω τίτλο φιλοξενήθηκε στο Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος την περίοδο 19-30 Ιουλίου 2007. Με τη βοήθεια

σύγχρονων τεχνολογιών και της εικονικής πραγματικότητας επιχειρήθηκε μια πολύπλευρη ανασύνθεση της ιστορίας της Μεσογείου (γεωλογικής, αρχαιολογικής, λαογραφικής, οικονομικής). Η έκθεση διοργανώθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «Δίκτυο των Φορέων και των Μουσείων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου».

Οι μύθοι του Friedrich D rrenmatt

Σχέδια και χειρόγραφα του ελβετού συγγραφέα Friedrich D rrenmatt επηρεασμένα από την ελληνική μυθολογία παρουσιάστηκαν σε έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη (31.5-29.7.2007). Επίσης το Μουσείο περιέλαβε το υλικό της έκθεσης σε βιβλίο που εξέδωσε.

A.M.

Εκθέσεις για τον Νίκο Καζαντζάκη

Παρουσιάζονται στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, με αφορμή τη συμπλήρωση πενήντα χρόνων από το θάνατο του μεγάλου Έλληνα συγγραφέα. Η περιοδική έκθεση «Νίκος Καζαντζάκης – Ταξιδεύοντας με φως και με σκοτάδι», για την οποία το Μουσείο συνεργάστηκε με τον Δημήτρη Καλοκώρη, θα διαρκέσει έως τα τέλη του 2007 και επικεντρώνεται αφενός στις αναζητήσεις και περιπλανήσεις του συγγραφέα και αφετέρου στο εικαστικό έργο που ενέπνευσε η λογοτεχνική παραγωγή του. Εξάλλου, στην ανακατασκευασμένη δυτική πτέρυγα του Μουσείου μπορεί κανείς να επισκεφθεί την επανέκθεση της μόνιμης Συλλογής Νίκου Καζαντζάκη. Σε αυτήν περιλαμβάνονται τα συντηρημένα πλέον έπιπλα του γραφείου του, προσωπικά του αντικείμενα αλλά και το σύνολο των χειρογράφων που ο συγγραφέας κληροδότησε στην Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Μουσεία και Εκπαίδευση

Πανελλήνιο συνέδριο με αυτό το πολύ ενδιαφέρον θέμα

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

συνδιοργανώνουν τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Δημοτικής Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), στο Βόλο, 9-11 Νοεμβρίου 2007. Στόχος του η ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, ώστε να γίνει κριτική αποτίμηση του έργου που έχει συντελεστεί ως προς τις εκπαιδευτικές δράσεις που έχουν εφαρμοσθεί σε μουσεία, να επισημανθούν τα θετικά και γόνιμα επιτεύγματα αλλά και τα προβλήματα, και να ανοιχτούν νέοι ορίζοντες σε αυτόν το ζωτικό και ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα. Στο πλαίσιο του συνεδρίου προβλέπεται να διοργανωθεί επίσης Έκθεση Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικών Δράσεων σε Μουσεία (σε μορφή poster), ενώ την τρίτη ημέρα θα λειτουργήσουν και εργαστήρια αξιοποίησης εκπαιδευτικού υλικού. Για πληροφορίες, τηλ.: 24210-74820, 24210-74982 (καθημερινές: 12:00-14:00), e-mail: museumeduconf@uth.gr, δικτυακός τόπος: <http://elearn.ece.uth.gr/museumeduconf>.

Τα 150 χρόνια της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής

Οι εκδηλώσεις εορτασμού των 150 χρόνων της Γαλλικής Σχολής ολοκληρώθηκαν με τριήμερο συνέδριο από τις 17 έως τις 19 Σεπτεμβρίου 2007 στο Γαλλικό Ινστιτούτο στην Αθήνα με τίτλο «Les Atheniens», «Οι Αθηναίοι», όπως αποκαλούσαν οι Γάλλοι τους συμπατριώτες τους αρχαιολόγους που εργάζονταν στην Αθήνα.

A.M.

Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας

Πρόκειται για τον τίτλο ενός συνεδρίου που αποτελεί πια θεσμό για την περιοχή αυτή της Μαγνησίας. Το φετινό, πέμπτο στη σειρά, διοργανώνεται από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, την ΙΓ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, το Δήμο Φερών και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (Βελεστίνο, 4-7.10.2007). Στο πρόγραμμα ανακοινώσεων του συνεδρίου

περιλαμβάνονται και κάποιες με αρχαιολογικό θέμα, στις οποίες παρουσιάζονται και αδημοσίευτα ακόμη ευρήματα.

Ο οίνος στην αρχαία Ελλάδα και την Κύπρο

Ξεκινώντας από τη νεολιθική περίοδο και φτάνοντας μέχρι και τη βυζαντινή εποχή, το 1ο Διεθνές Συνέδριο «Wine in Ancient Greece and Cyprus» (Καρία, 21-24.9.2007) περιέλαβε εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις διακεκριμένων επιστημόνων. Η παραγωγή, το εμπόριο και η κοινωνική σημασία του οίνου αποτέλεσαν τον βασικό άξονα του συνεδρίου.

Η πρωτοελλαδική Πελοπόννησος

Πρόκειται για τον τίτλο του Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου για την αρχαία Ελίκη και Αιγιάλεια, το οποίο συνδιοργάνωσαν η Εταιρεία Φίλων Αρχαίας Ελίκης και ο Δήμος Διακοπτού. Η τελετή έναρξης των εργασιών του πραγματοποιήθηκε στο Ξενοδοχείο «Ποσειδών» στα Νικολαίικα Διακοπτού την 1η Σεπτεμβρίου 2007.

Στέγαστρα αρχαιολογικών χώρων

«Στέγαστρα και κελύφη προστασίας αρχαιολογικών χώρων» ήταν ο πλήρης τίτλος ημερίδας που διοργανώθηκε από την Εταιρεία Έρευνας και Προώθησης της Επιστημονικής Ανασφάλωσης Μνημείων (ΕΤΕΠΑΜ) και φιλοξενήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης την 1η Ιουνίου 2007. Πολύ ενδιαφέρουσες οι ανακοινώσεις που ακούστηκαν, παρουσίασαν τον προβληματισμό που έχει αναπτυχθεί –κυρίως μάλιστα τα τελευταία χρόνια– όσον αφορά τόσο τα στάδια της μελέτης και κατασκευής των στεγαστρών όσο και τη λειτουργία τους.

ΛΓ΄ Εφορεία Πρέβεζας Άρτας

Ύστερα από ένα χρόνο λειτουργίας, η ΛΓ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων παρουσίασε τις δράσεις της σε ημερίδα που διοργάνωσε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας στις 6.6.2007. Οι σωστικές ανασκαφές στην περιοχή, κατά τις οποίες αποκαλύπτονται λείψανα της αρχαίας Αμβρακίας, αλλά και οι

εργασίες στο νέο Μουσείο Άρτας, που πρόκειται να υποδεχθεί τους επισκέπτες το αργότερο στις αρχές του 2009, αποτέλεσαν δύο μόνο από τα θέματα που αναπτύχθηκαν στις 13 συνολικά ομιλίες της ημερίδας.

Τουρκικές σπουδές σήμερα

Διεθνές συμπόσιο με το παραπάνω θέμα διοργάνωσε το Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Οι εργασίες της διημερίδας έλαβαν χώρα στο Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου (οδός Σκουφά 54, 1-2 Ιουνίου 2007) και χωρίστηκαν στις εξής θεματικές ενότητες: α) οθωμανικές σπουδές, β) νεότερη τουρκική ιστορία, γ) διεθνείς σχέσεις, δ) γλώσσα, κοινωνία και πολιτισμός.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Μεταλλουργία της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού

Ενδιαφέρουσα και πολύ κατατοπιστική η διάλεξη που έδωσε ο Θωμάς Τσέλιος με θέμα «Μεταλλουργία της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στην Κρήτη», στις 21.5.2007 στην Εταιρεία Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Ο ομιλητής ανέλυσε τις τεχνικές λεπτομέρειες του θέματος και παρουσίασε οπτικό υλικό από εξομοίωση της επεξεργασίας του χαλκού στο πλαίσιο πειραματικής εκκαμίνεσης από την επιστημονική ομάδα του.

A.M.

Δελφοί

«Το μυθολογικό περιεχόμενο του ορισμού των Δελφών και η επιστημονική του εξήγηση» ήταν το θέμα της διάλεξης που έδωσε ο Στ. Παπαμαρινόπουλος στις 18.6.2007 στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Με αφετηρία την άποψη ότι πίσω από τους αρχαίους μύθους υπάρχει ιστορική και επιστημονική αλήθεια, ο ομιλητής υποστήριξε ότι ο πραγματικός ομφαλός των Δελφών δεν είναι αυτός που βρίσκεται μέσα ή έξω από το σημερινό μουσείο. Έχει χαθεί. Πιθανή θέση του αδύτου, του ρήγματος που εξέφρε μεθάνιο, αιθάνιο και αιθυλένιο, που

προκαλούσε την έκσταση της Πυθίας, μένει να ανασκαφεί στο μέλλον.

A.M.

BIBLIA

The Art of Praxiteles II. The Mature Years

Antonio Corso
εκδ. «L'Erma» di Bretschneider, Ρώμη 2007

Μια μελέτη-σταθμός για την ώριμη περίοδο του έργου του σπουδαίου γλύπτη της αρχαιότητας. Πλήρης τεκμηριωμένη από κάθε άποψη, σε μια καλαίσθητη λιτή έκδοση, δίνει στον αναγνώστη, και μάλιστα κατά κύριο λόγο στο μελετητή, πλήθος χρήσιμων στοιχείων, ενταγμένων πάντα στη γενικότερη εικόνα της καλλιτεχνικής δημιουργίας του Πραξιτέλη.

La construction Pharaonique

J-Cl. Goyon, J-Cl. Golvin, Cl. Simon-Boidot, G. Martinet
εκδ. Picard, Παρίσι 2004

Μια πραγματικά αξιόλογη έκδοση, άκρως κατατοπιστική για τα αρχιτεκτονικά και κατασκευαστικά επιτεύγματα του φαραωνικού πολιτισμού. Ξεκινώντας από το Μέσο Βασίλειο και φτάνοντας έως την εποχή της επικράτησης των Ελλήνων και των Ρωμαίων, οι συγγραφείς καλύπτουν ευρύ φάσμα της κατασκευαστικής δραστηριότητας (υλικά, μέθοδοι, τεχνολογία κ.λπ.), εντάσσοντάς την παραλλήλως στο ανάλογο γεωγραφικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Πολύ χρήσιμα τα λεξικά όρων και ο χρονολογικός πίνακας που περιλαμβάνονται στον τόμο.

Ορυκτά, πετρώματα και πολιτισμός

Μιχαήλ Νικολάου
εκδ. Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Κηφισιά 2005

Ένα πραγματικά χρήσιμο και πρωτότυπο βιβλίο για ειδικούς και μη. Ο συγγραφέας περιγράφει –με τρόπο ακριβή αλλά παραλλήλως απλό και κατανοητό– ορυκτά, πετρώματα ή μεταλλεύματα, αναφέρεται στις χρήσεις τους,

πολλές φορές ακόμα και στη φιλοσοφική τους αξία, τα συνδέει με μύθους και δοξασίες, δίνει εν τέλει μια ολοκληρωμένη εικόνα τους, καθώς και της συμβολής τους στη δημιουργία και την ανάπτυξη του πολιτισμού.

Visions of Nature: The Art and Science of Ernst Haeckel

Olaf Breidbach
εκδ. Prestel, 2007

Ένα βιβλίο πραγματικά εντυπωσιακό όσον αφορά στην εικονογράφηση και πλούσιο σε πρωτότυπο υλικό, καθώς ο συγγραφέας του είναι διευθυντής του Μουσείου Haeckel στη Jena και, συνεπώς, είχε πρόσβαση στις σημειώσεις και τα σχέδια του σπουδαίου γερμανού βιολόγου. Ο Haeckel, ένθερμος υποστηρικτής της θεωρίας του Δαρβίνου, δημοσίευσε την πενταετία 1899-1904 μια σειρά εικόνων που είχε ζωγραφίσει ο ίδιος –με αντικείμενο φυτά, ζώα και θαλάσσιους μικροοργανισμούς–, με σκοπό να καταδείξει τη συμμετρία των μορφών που μπορεί να συναντήσει κανείς στη φύση. Αν και τα σχέδιά του αυτά απέχουν πολύ της πραγματικότητας, δεν μπορεί να μην παραδεχτεί κανείς ότι η ιδεατή ομορφιά τους καθηλώνει το βλέμμα του θεατή και τα καθιστά σίγουρα εξαιρετικά ενδιαφέροντα.

Η αρχαία ελληνική κωμωδία

Bernhard Zimmermann
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Επανεκδόση ενός βιβλίου που κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 2002 και ως στόχο έχει να εισαγάγει τον αναγνώστη στον κόσμο της αρχαίας ελληνικής κωμωδίας του 5ου και 4ου αι. π.Χ., δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορική ερμηνεία των έργων. Η μετάφραση είναι του Ηλία Τσιριγκάκη και η επιμέλεια του Δανιήλ Ιακώβ.

Η μουσική στην αρχαία Ελλάδα

Κατερίνα Παπαϊκονόμου-Κηπουργού
εκδ. Γεωργιάδης, Αθήνα 2007

Η μουσικός-αρχαιολόγος Κ. Παπαϊκονόμου-Κηπουργού εκθέτει εδώ ποικίλα στοιχεία και λεπτομέρειες για τη μουσική στη

χώρα μας κατά την αρχαιότητα: ιστορία, πηγές, φιλοσοφικές θεωρήσεις, μουσικά όργανα, η μουσική στον αρχαίο λόγο και στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων κ.λπ. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται επίσης παράρτημα με χρήσιμα γεωγραφικά στοιχεία, βιβλιογραφία, ευρετήριο όρων και ολιγοσέλιδη αλλά κατατοπιστική περιληψη στα αγγλικά.

Τα επηθετικά και αμυντικά όπλα των αρχαίων Ελλήνων

A.M. Snodgrass
εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2003

Σε επιμέλεια Π. Φάκλαρη και μετάφραση Β. Σταματοπούλου, έχει ήδη από το 2003 εκδοθεί για πρώτη φορά στα ελληνικά το σημαντικό αυτό εγχειρίδιο του καθηγητή Α.Μ. Snodgrass, με αποκλειστικό αντικείμενό του τα όπλα των αρχαίων Ελλήνων, επιθετικά και αμυντικά.

Πελοποννησιακός πόλεμος: ο αγώνας για την κυριαρχία

Nigel Bagnal
εκδ. Διόπτρα, Αθήνα 2006

Ένα ιστορικό βιβλίο που περιγράφει με συναρπαστικές λεπτομέρειες τα γεγονότα που οδήγησαν στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, ρίχνοντας όμως παράλληλα φως και στις πολύπλοκες σχέσεις μεταξύ των ελληνικών πόλεων-κρατών.

Η κάθοδος των Μυρίων

John Prevas
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2007

Με υπότιτλο «Η πορεία του Ξενοφώντα από τη Βαβυλώνα ως την Ελλάδα», ένα βιβλίο που μπορεί να διαβαστεί ταυτοχρόνως ως ιστορικό μυθιστόρημα και ταξιδιωτικό οδοιπορικό. Ο αμερικανός συγγραφέας και ερευνητής John Prevas ανασυνθέτει τη συναρπαστική διαδρομή του Ξενοφώντα και των Μυρίων, περιγράφοντας με τρόπο γλαφυρό τη σύγκρουση δύο πολιτισμών: του ελληνικού και του περσικού. Η μετάφραση είναι του Αθανάσιου Ζάβαλου.

Ο φθόνος των θεών

Μέγας Αλέξανδρος: η άνοδος και η πτώση

John Prevas
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2007

Μετά από προσωπική έρευνα και ταξίδια στις περιοχές που αποτελούν σήμερα το Ιράν, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν, ο συγγραφέας επιχειρεί να ψυχογραφήσει τον Μ. Αλέξανδρο, έναν άντρα πραγματικά προικισμένο, μια πολύπλοκη προσωπικότητα του αρχαίου κόσμου. Περιγράφει το μεγαλύτερο μέρος της πορείας του μεγάλου στρατηλάτη, δίνοντας έμφαση στην αρχή του τέλους του. Η μετάφραση είναι του Γιάννη Παπαϊωάννου.

Η οικονομία των ελληνικών πόλεων

L orold Migeotte
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Σε μετάφραση και επιμέλεια Μανόλη Παπαθωμόπουλου, ένα ενδιαφέρον εγχειρίδιο για την οικονομία των αρχαίων πόλεων από την αρχαϊκή περίοδο μέχρι τους πρώιμους αυτοκρατορικούς χρόνους. Ο συγγραφέας επιχειρεί σε λίγες σελίδες να σκιαγραφήσει τον τρόπο που οι Έλληνες οργάνωσαν τις οικονομικές τους δραστηριότητες, περιγράφοντας ταυτόχρονα τα χαρίσματά τους ανά τομέα. Τέλος αναφέρεται και στην εξέλιξη της παραγωγής και των συναλλαγών, συνδεδεμένων στενά με τις πολιτικές αλλαγές της εποχής.

Κως, μια πόλη στη λογοτεχνία

επιλογή κειμένων: Μαρία Χατζηγιακουμή, Παναγιώτης Νούτσος
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2007

Η πορεία του νησιού στο χρόνο όπως παρουσιάζεται μέσα από ποικίλα λογοτεχνικά κείμενα δίνει την ευκαιρία στον αναγνώστη να προσεγγίσει την ιστορία του με έναν τρόπο διαφορετικό από τους συνηθισμένους.

Χαλκίδα: οικόπεδα

Δημ. Αναγνωστοπούλου και Ε. Σωτήρχου

Αμαλία Α. Καραπασαλιδου
εκδ. της συγγραφέως, Χαλκίδα 2006

Η αρχαιολόγος και συγγραφέας αναλαμβάνει εδώ να δημοσιεύσει η ίδια την εν λόγω σωστική ανασκαφή. Στην έκδοση περιλαμβάνεται και κατάλογος των ευρημάτων.

Ο δίσκος της Φαιστού

Μηνάς Τσικριτσής
εκδ. του συγγραφέα, Ηράκλειο 2006

Μια εξειδικευμένη μελέτη, με πλήθος στοιχείων και συμπερασμάτων που αφορούν στην αποκρυπτογράφηση του περιήφημου ευρήματος. Στην έκδοση περιλαμβάνεται και σχετικό cd-rom.

Στοιχεία αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Το άντρον του Τροφώνιου

Στάθης Βαλλάς
εκδ. Εύανδρος, Αθήνα 2006

Ο συγγραφέας συγκεντρώνει εδώ πλήθος πληροφοριών για την αρχαία λατρεία στο ιερό του Τροφώνιου στη Βοιωτία, στηριζόμενος στο κείμενο του Πausanias. Παραθέτει επίσης και τις προσωπικές του απόψεις για το θέμα, με βάση μελέτες του αλλά και την ανασκαφική έρευνα που πραγματοποιήσε στην περιοχή κατά το παρελθόν.

Μύθοι των Κινέζων

Anne Birrell
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2006

Συλλογή επεισοδίων από την κινεζική μυθολογία, ειδικά επιλεγμένων για το ευρύ κοινό από την καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Cambridge Anne Birrell. Η μετάφραση στα ελληνικά ανήκει στη Χριστίνα-Αντωνία Μουτσοπούλου.

Αριστοφάνους Βάτραχοι

επιμ. Ανδρέας Παναγόπουλος
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Η εισαγωγή, η μετάφραση και τα σχόλια του έργου αυτού του σπουδαίου αρχαίου κωμικού ποιητή ανήκουν στον Ανδρέα Παναγόπουλο. Νέες ερμηνευτικές προσεγγίσεις του Αριστοφάνη, με έμφαση στην «παραμυθοκωμωδία», το μύθο και την τελετουργία, ή άλλες, παλαιότερες που

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

επανερχονται, παρακίνησαν το συγγραφέα στην έκδοση αυτή, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν μεταφραστικά και υπομνημαστικά και αυτά τα δεδομένα.

Αρχαία λογοτεχνική θεωρία. Αριστοτέλης, Οράτιος, «Λογγίνος»

Manfred Fuhrmann
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Ο συγγραφέας, πλέον ειδικός στον τομέα της λογοτεχνικής θεωρίας της αρχαιότητας, εξετάζει τρία από τα σημαντικότερα διδακτικά συγγράμματα της αρχαίας λογοτεχνικής θεωρίας, με τρόπο που καθιστά προσπελάσιμη αυτή τη γνωστική περιοχή ακόμα και σε μη ειδικούς.

Η καθημερινή ζωή των ηθοποιών την εποχή του Μολιέρου

George Mongr dien
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Η τρίτη έκδοση ενός βιβλίου που ζωντανεύει τον γοητευτικό κόσμο των ηθοποιών που κινούνταν γύρω από το μεγάλο θεατράνθρωπο Μολιέρο στη Γαλλία του 17ου αιώνα.

Μουσταφά Κεμάλ

Χρίστος Χριστοδούλου
εκδ. Εξάντας, Αθήνα 2007

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στον υπότιτλο, ο βίος και η πολιτεία του στη Θεσσαλονίκη, αποτελούν τον άξονα γύρω από τον οποίο κινείται η διήγηση της ζωής του σημαντικού τούρκου ηγέτη. Το πλήθος των στοιχείων, κυρίως όμως ο τρόπος που αυτά παρουσιάζονται, μέσα από ένα κείμενο που ρέει, τραβούν σίγουρα αρχικά και κρατούν αμείωτο στη συνέχεια το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Μνήμες από την Εθνική Αντίσταση 1941-44. Μηνάγια Πυλίας

Θεόδωρος Μπλουγουράς
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Μια καταγραφή των αναμνήσεων του συγγραφέα, με περιγραφές συγκεκριμένων γεγονότων και όχι διηγήσεις απλώς βασισμένες σε πραγματικά γεγονότα.

Ο βομβαρδισμός της Δρέσδης

David Irving
εκδ. Ιωλκός, Αθήνα 2007

Με υπότιτλο «Η αποκάλυψη των γεγονότων-1945», ο συγγραφέας περιγράφει με ζωντανό τρόπο την καταστροφή της Δρέσδης, πόλης-μουσείου, και τον αποδεκατισμό του άμαχου πληθυσμού της από τους Δυτικούς Συμμάχους.

Πέντε χρόνια πολέμου με τη Βέρμαχτ

Georg Grossjohann
εκδ. Ιωλκός, Αθήνα 2007

Πρόκειται για το έβδομο βιβλίο της σειράς «Πόλεμος και Στρατηγική». Εδώ ο γερμανός αξιωματικός περιγράφει τα πολεμικά γεγονότα στα οποία συμμετείχε στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Κάθε κεφάλαιο εισάγεται από ιστορικό υπόμνημα και σχόλια. Η παρούσα έκδοση είναι επιπλέον εμπλουτισμένη με χάρτες, φωτογραφίες και ευρετήρια (κυρίων ονομάτων, τοπωνυμίων, τεχνικών όρων και στρατιωτικών δυνάμεων του Άξονα). Η μετάφραση είναι του Παντελή Μούτουλα. Ένα βιβλίο που θα συναρπάσει όσους ενδιαφέρονται για την πρόσφατη Ιστορία.

Μουσική Εργογραφία

Λίτσα Λεμπέση
εκδ. Panas Music, Παπαγρηγορίου-Νάκας, Αθήνα 2007

Ένα βιβλίο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο έρευνας για μουσικολόγους και διδάσκοντες στην Εκπαίδευση, στα ωδεία αλλά και οπουδήποτε αλλού μπορεί να είναι χρήσιμη μια καταγραφή των συνθετών που μελοποίησαν ποιητικά έργα, από την εποχή το Μάντζαρου έως σήμερα.

Μουσική, ήχος & τόπος

συλλογικό έργο
εκδ. Τμήμα Λαϊκής & Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα 2006

Στη σειρά «Τετράδια» (1, 2006) ανήκει η έκδοση αυτή, στην οποία συγκεντρώνονται οι ανακοινώσεις της Ημερίδας με τίτλο «Μουσική, ήχος και τόπος» που

διοργανώθηκε στις 19 Ιουνίου 2005. Στόχος των συγγραφέων η διερεύνηση και η καταγραφή των πολλαπλών τρόπων «μέσω των οποίων οι μουσικές-ηχητικές γεωγραφίες, τόσο στη συμβολική όσο και στη φυσική τους διάσταση, αποτελούν σημαντική συνισταμένη του τρόπου με τον οποίο προσλαμβάνουμε και βιώνουμε τον κόσμο γύρω μας».

13 σκιτσογράφοι εμπνέονται από την ελιά

συλλογικό έργο
εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2007

Δίγλωσση έκδοση (ελληνικά-αγγλικά) που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των δράσεων του κυβερνητικού προγράμματος «2006, Έτος Ελιάς και Ελαιολάδου». Εκτός των στίχων με θέμα την ελιά, περιέχει και σύντομα βιογραφικά των σκιτσογράφων που συμμετέχουν στην έκδοση.

Οικονομία του πολιτισμού στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον

Κωνσταντίνος Μέντης
εκδ. Πανεπιστημιακές και Πολιτισμικές Εκδόσεις Μέντη, Πειραιάς 2006

Χρήσιμο βοήθημα για τους φοιτητές αλλά και όσους ασχολούνται με το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον και τουρισμό, με την πολιτιστική διαχείριση και πολιτισμική διοίκηση, αλλά και με τους πολιτιστικούς συλλόγους και φορείς, τα σύγχρονα πολιτιστικά προγράμματα και με τον ψηφιακό πολιτισμό.

Η λίμνη Βεγορίδα σήμερα. Συμπεράσματα, προτάσεις, έργα

πρακτικά επιστημονικής συνάντησης
εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006

Καταποτιστικές ανακοινώσεις για το φυσικό περιβάλλον αλλά και την ιστορία της περιοχής περιέχονται στον τόμο των Πρακτικών της ημερίδας που διοργανώθηκε από τον Σύλλογο Προστασίας Βεγορίδας στις 23 Μαΐου 2004, στο Πνευματικό Κέντρο Άρτισσας.

Τετράδια Πολιτισμού

περιοδική έκδοση
τεύχος 1 (Μάρτιος 2007)

Το πρώτο στη σειρά τεύχος περιοδικής έκδοσης του Υπουργείου Πολιτισμού, με στόχο, όπως αναφέρεται και στο προλογικό σημείωμα, τη «δημόσια κατάθεση προβληματισμού, ιδεών και απόψεων για την ανασύνθεση και επαναδιαπίστευση μιας νέας αυτοδύναμης ιδεολογίας για τον ελληνικό πολιτισμό». Ποικιλής θεματολογίας αρκετά από τα κείμενα που περιέχει, τα περισσότερα ωστόσο κινούμενα γύρω από το βασικό θέμα του τεύχους «Τα οικονομικά του πολιτισμού».

Ο Μέντωρ

περιοδική έκδοση
τεύχη 82 & 83 (Απρίλιος 2007 & Ιούνιος 2007)

Αφιερωμένο στα 170 χρόνια της Αρχαιολογικής Εταιρείας, το τεύχος 82 περιλαμβάνει βασικά δύο κείμενα του γενικού γραμματέως της Β. Πετράκου. «Η προσφορά της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας στην έρευνα και τη μελέτη των ελληνικών μνημείων» είναι το πρώτο, ενώ το κείμενο που ακολουθεί, «Τα 170 χρόνια της Αρχαιολογικής Εταιρείας», αφορά στην ιστορική της πορεία και στα κρόσσωπα που την έχουν κατά καιρούς στελεχώσει. Στο τεύχος 83 περιέχεται η νεότερη ιστορία του τόπου όπου κτίστηκε το Μουσείο Ακροπόλεως, καθώς και μια ενδιαφέρουσα αναφορά στις πρώτες έρευνες της Εταιρείας στις Κυκλάδες (1872-1910).

Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας

ενημερωτικό δελτίο 2006-2007

Κυκλοφόρησε το άψογο σε μορφή ενημερωτικό δελτίο του Λαογραφικού Ιστορικού Μουσείου Λάρισας, με ένα εισαγωγικό κείμενο που αφενός μας απογοητεύει για την αργοπορία της Πολιτείας όσον αφορά στην αποπεράτωση του Μουσείου και αφετέρου μας γεμίζει χαρά για το πόσο δραστήριοι είναι όσοι

ασχολούνται σε τοπικό επίπεδο με το ίδρυμα αυτό: αναπαράσταση και κινηματογράφηση του προμηχανικού θερισμού, συμμετοχή στον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων με συναυλία που περιέλαβε μουσικές και τραγούδια της Σμύρνης, συμμετοχή σε συνέδρια-συναντήσεις, παρουσιάσεις βιβλίων, εκθέσεις, οργάνωση πολιτισμικών δρώμενων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, επιχειρησιακό σχέδιο λειτουργίας του Λαογραφικού Ιστορικού Μουσείου Λάρισας και δικτύωσή του με το σύνολο των λαογραφικών συλλογών του θεσσαλικού χώρου. Επίσης στο δελτίο γίνεται παρουσίαση εκδόσεων, αναφέρονται οι δωρεές προς το Μουσείο και, τέλος, δημοσιεύεται η μελέτη της Λένας Γουργιώτη –αρχαιολόγου και διευθύντριας του–, με θέμα «Θρησκευτικές τοιχογραφίες μεταβυζαντινής εποχής από τον οικισμό Δέντρα Τυρνάβου, Λάρισας» και πολύ ενδιαφέρον φωτογραφικό υλικό. Το δελτίο ολοκληρώνεται με σύντομη περίληψη του στα αγγλικά.

Τετράμηνα

περιοδική έκδοση
τεύχη 76-81 (Άνοιξη 2007)

Μετά από περίοδο σιγής δύο περίπου ετών κυκλοφόρησαν και πάλι τα *Τετράμηνα*, με τη φροντίδα πάντα του εκδότη-διευθυντή τους Δρόσου Κραβαρτόγιαννου. Εκτεταμένη και ποικίλης θεματολογίας η ύλη, περιλαμβάνει άρθρα κυρίως φιλολογικού, ιστορικού ή λαογραφικού περιεχομένου. Από το τεύχος αυτό σημειώνουμε το άρθρο του Σωτήρη Ραπτόπουλου «Νέο επιγραφικό εύρημα περιοχής Δελφών». Για πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω περιοδική έκδοση, μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλ. 22650-28505.

Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος

περιοδική έκδοση
τεύχος Χειμώνα-Άνοιξης 2007

Στο ολιγοσέλιδο αυτό ενημερωτικό τεύχος του Εβραϊκού

Μουσείου της Ελλάδος παρουσιάζονται, μεταξύ άλλων, κάποια από τα ενδιαφέροντα εκπαιδευτικά προγράμματα που διεξάγονται στο Μουσείο, καθώς και χρήσιμα στοιχεία για τη λειτουργία του νέου δικτυακού του τόπου, που λειτουργεί εδώ και έναν περίπου χρόνο (www.jewishmuseum.gr).

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Από τον κ. Προκόπιο-Κωνσταντίνο Τρίμμη, φοιτητή αρχαιολογίας, λάβαμε την παρακάτω επιστολή:

Οι μυκηναϊκοί θαλαμωτοί τάφοι του αγρού Πετρόχειλου στα Κύθηρα

Το νησί των Κυθήρων για αιώνες ήταν σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών, λόγω της πλεονεκτικής θέσης του στη συμβολή τριών πελάγων. Κάθε λαός που πέρασε από τα χώματά του άφησε και τα στοιχεία του πολιτισμού του, που δυστυχώς ελάχιστα έχουν μελετηθεί ως τις μέρες μας. Φοίνικες, Μινωίτες, Μυκηναίοι, στην προϊστορική περίοδο, χρησιμοποίησαν το νησί ως βάση για τις εμπορικές τους δραστηριότητες. Σταδιακά αυτές οι βάσεις έγιναν οργανωμένες πόλεις, που συγκέντρωναν μάλιστα τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά κάθε λαού. Αποτέλεσμα των παραπάνω αποτελεί το γεγονός ότι στο χώρο της σημερινής Παλαιόπολης, της αρχαίας Σκάνδειας, όπου εγκατέστησαν εμπορεία και οι τρεις λαοί, υπάρχουν αρχαιολογικά κατάλοιπα και των τριών πολιτισμών. Επικεντρώνοντας στα νεκροταφεία που μας ενδιαφέρουν, στην ευρύτερη περιοχή της αρχαίας πόλης, έχουν εντοπιστεί μινωικοί και μυκηναϊκοί τάφοι, κιβωτιόσχημοι και κυρίως θαλαμωτοί. Μέχρι σήμερα έχουν δημοσιευτεί ελάχιστα τάφοι και έχουν εντοπιστεί κάποιοι ακόμα στη θέση με το τοπωνύμιο Ελληνικά. Το καλοκαίρι που πέρασε είχα την τύχη να εντοπίσω τέσσερις ακόμη μυκηναϊκούς θαλαμωτούς τάφους, στον αγρό που ανήκει στην οικογένεια Πετρόχειλου και βρίσκεται αριστερά του δρόμου προς το χωριό του Αυλέμωνα και

Χαρακτηριστικές λήψεις από τους αρχαίους τάφους που εντοπίστηκαν στον αγρό Πετρόχειλου στα Κύθηρα.

πλησίον της σημερινής ακτογραμμής. Οι τέσσερις τάφοι έχουν όλα τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά που βοηθούν στο χαρακτηρισμό τους. Είναι λαξευτοί στο βράχο, με καταφερρή δρόμο που οδηγεί σε μια στενή είσοδο. Ο πρώτος κατά σειρά τάφος είναι μονοθάλαμος και η είσοδός του είναι κατεστραμμένη, μιας και αργότερα είχε χρησιμοποιηθεί ως στάβλος. Ο δεύτερος και ο τρίτος έχουν από τέσσερις θαλάμους και μια θέση έναντι της εισόδου, πιθανώς για προσφορές. Ο τέταρτος κατά σειρά είναι ο μεγαλύτερος. Με άνεση κανείς μπορεί να διακρίνει ως και έξι θαλάμους, αν και κατά τα φαινόμενα δημιουργείται ένα ολόκληρο δίκτυο ταφικών στοών, σαν προϊστορική κατακόμβη. Ο τέταρτος τάφος του αγρού χρήζει ιδιαίτερης μελέτης, την οποία δεν μπόρεσα να πραγματοποιήσω λόγω έλλειψης χρόνου και κατάλληλου εξοπλισμού. Οι τάφοι είναι συλημένοι από την

αρχαία εποχή, ενώ το στρώμα από τις ακαθαρσίες των ζώων που έχει συσσωρευτεί στο εσωτερικό τους κάνει πολύ δύσκολο τον πιθανό εντοπισμό κεραμικής. Αυτό κατ' επέκταση δυσχεραίνει και την ακριβή χρονολόγησή τους. Βάσει των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών τους οι τάφοι χρονολογούνται περί το 1300 π.Χ., αλλά αυτό αποτελεί κατά ένα μεγάλο βαθμό υπόθεση. Σίγουρα, με την προσθήκη και των τεσσάρων αυτών τάφων, η περιοχή της Παλαιόπολης Κυθήρων τείνει να γίνει η περιοχή με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση θαλαμωτών μυκηναϊκών τάφων στην Ελλάδα. Αυτό αποτελεί μια καλή απτία για να αναθερμανθεί η μελέτη αρχαιολογικών καταλοίπων της μυκηναϊκής περιόδου στο νησί της Αφροδίτης.

Τα «Αρχαιολογικά Νέα»
επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα